

Richtlijn zorgladder Mantelzorg in tijden van het coronavirus

d.d. 02/04/2020 en geldig tot en met 28/04/2020

Ten aanzien van continuïteit

- Leidend **uitgangspunt is continuïteit** van zorg en ondersteuning tijdens de crisis; dat geldt ook voor het ondersteunen en ontlasten van mantelzorgers.

Preventie

- Gelet op de huidige maatregelen, is het risico groter dat mantelzorgers in kwetsbare of crisissituaties kunnen komen. Deze zorgladder biedt een handelingsperspectief voor deze groep en voor partijen die hen ondersteunen.
- Het uitgangspunt is om de thuissituatie dusdanig te laten zijn, dat mantelzorgers zo goed als mogelijk (kwetsbare) naasten zolang mogelijk thuis kunnen verzorgen.
- Belangrijk is dat er altijd iemand is die frequent vinger aan de pols houdt met de thuissituatie en de mantelzorger en de weg naar verdere hulp en ondersteuning en evt opvang weet te vinden. Kan gaan om sociaal werk, mantelzorgsteunpunten maar ook zorgaanbieders en medische professionals.
- Zorgaanbieders die eerder al zorg aanboden ten ontlasting van de mantelzorger (bijv. dagbesteding) hebben minimaal 1 maal per week contact met cliënten en mantelzorgers over hoe de situatie thuis is nu dagbesteding wegvalt.
- De **gespreksleidraad met aandachtspunten COVID-19** wordt toegepast.

Signalering en triage

- De **signalering** dient zo ingericht te zijn, dat tijdig opgeschaald kan worden als het thuis niet meer gaat. Deze signalering kan vanuit de mantelzorgers zelf, naasten/vrijwilligers, huishoudelijke hulp, sociaal wijkteam gegeven worden en gericht zijn op de Wmo-consulent of huisarts, wijkverpleegkundige.
- **Triage over noodzaak van medische zorg** dient plaats te vinden tussen de Wmo-consulent of andere professional die een Wmo-indicatie mag afgeven met de wijkverpleegkundige of huisarts om de juiste escalatie in te zetten. Het **behandelpaspoort** kan hierbij ondersteunend zijn.
- Voor **het onderzoek** of op basis van de Wmo respijtzorg nodig is in de thuissituatie of op een andere plek dan thuis is onderstaand **escalatiemodel opgesteld door MantelzorgNL, VWS en VNG**.

De mantelzorger zelf

- De focus van de mantelzorger moet liggen op **het verlenen van zorg waar het kan**.
- Daarom wordt er helder gecommuniceerd door de Rijksoverheid en betrokken organisaties wat de publieke gezondheidsrichtlijnen zijn en wat de gevolgen zijn voor mantelzorgers.

- De zorg kan in deze tijden van het coronavirus fysiek erg belastend zijn nu er minder opties zijn om de zorg over te laten nemen omdat de dagbesteding dicht is of de thuiszorg afschaalt. Ook kan het psychisch belastend zijn als je nu je partner niet meer kan bezoeken in het verpleeghuis.
- De oproep aan mantelzorgers is om mentaal weerbaar te blijven: **zorg voor jezelf en voor de ander.**
- Handlingsperspectief in eerste instantie: bel de mantelzorglijn (030-760 60 55) en of het lokale steunpunt mantelzorg. Deze biedt een luisterend oor en denken mee over hoe je kan blijven mantelzorgen/ hoe de ondersteuning en zorg door kan gaan.
- Op de website van MantelzorgNL staat ook praktische informatie over mantelzorg en corona: <https://mantelzorg.nl/pagina/voor-mantelzorgers/thema-s/mantelzorg-en-het-coronavirus>

Ten aanzien van de veiligheid van mantelzorgers geldt

- Het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen en in het bijzonder mondneusmaskers wordt buiten het ziekenhuis **alleen** geadviseerd in de verpleeghuiszorg, huisartsenzorg, thuiszorg en gehandicaptenzorg waar lichamelijk ernstig zieke of zeer kwetsbare personen worden **behandeld of verpleegd**. Mantelzorg valt hier niet onder. Wel gelden de algemene hygiënerichtlijnen van het RIVM.
- Mantelzorgers dienen altijd de **algemene hygiënerichtlijnen van het RIVM te volgen** (geen handen geven, regelmatig handen wassen, hoesten en niezen in de elleboog, papieren zakdoekjes gebruiken).

Zorgladder voor mantelzorgers

Stap 1: Mantelzorg en het eigen netwerk

- Familie, buren, naasten die bij kunnen springen als sommige taken niet meer goed te combineren zijn.
- Ook de Mantelzorglijn of andere telefonische hulplijnen kunnen zeer behulpzaam zijn.
- Stakeholders: Mantelzorglijn, cliënt- en patientorganisaties eenduidige info op sites, telefonische hulplijnen.

Stap 2: Informele zorg:

- Vrijwillige hulp (koken etc) via NLvoorElkaar, Mantelzorglijn, steunpunten mantelzorg, lokale vrijwilligersorganisaties.
- De mantelzorger kan zelf via allerlei digitale platforms zoeken naar vrijwillige hulp en ondersteuning in de buurt of gemeente. Ook het welzijnswerk of het mantelzorgsteunpunt kan daarbij helpen.
Stakeholders: Gemeenten, mantelzorgsteunpunten, social werkers,

Stap 3: Wmo Hulp:

- Huishoudelijke hulp, vervangende mantelzorg aan huis, respijtzorg, dagbesteding.
- De gemeente neemt op basis van de Wmo 2015 de verantwoordelijkheid als er vanwege een verandering in de thuissituatie geen of minder zorg mogelijk is door de mantelzorger
- De mantelzorger kan contact opnemen met het Wmo loket van de gemeente en een maatwerk of algemene voorziening aanvragen.
- Stakeholders wegwijst via: gemeenten (VNG forum <https://vng.nl/rubrieken/onderwerpen/coronavirus>), zorgaanbieders (Actiz, <https://www.actiz.nl/nieuws/dossier-coronavirus-voor-zorgorganisaties>), sociaal werkorganisaties <https://www.sociaalwerkknederland.nl/wie-we-zijn/onze-leden>,

mantelzorgsteunpunten <https://mantelzorg.nl/pagina/voor-mantelzorgers/wat-biedt-mantelzorgnl/organisaties-in-de-buurt>

Stap 4: Verpleging en verzorging:

- Overnemen van zorgtaken met een medisch karakter: persoonlijke verzorging, verpleging en medische zorg.
- Triage door de wijkverpleging, huisarts.
- Mantelzorgers en cliënten kunnen zelf ook op basis van de zorgverzekering of PGB medische zorg of vervangende mantelzorg aan huis regelen.
- Stakeholders: Gemeenten, verzekeraars, huisartsen, zorgaanbieders, mantelzorgpartijen

Stap 5: Tijdelijk verblijf

- WMO spoed, ELV, WLZ spoed; verbreding, coördinatiefuncties tijdelijk verblijf, zorghotels.
- De gemeente neemt op basis van de Wmo 2015 de verantwoordelijkheid als er vanwege een verandering in de thuissituatie geen of minder zorg mogelijk is door de mantelzorger.
- Het regionale coördinatiepunt wijst tijdelijk verblijf op basis van de Zvw toe.
- De veiligheidsregio is de schaal waar de afspraken worden gemaakt over plaatsing en toewijzing van zorg voor kwetsbare patiënten waar normaliter de Dienst Publieke Gezondheid de vertegenwoordiger is van de gemeente. En de burgemeester en eventueel wethouder kan indien nodig worden ingeschakeld.
- Zie voor verdere afspraken de richtlijn tijdelijk verblijf.
- Bij (verdenking op) covid-19 besmetting volgt de crisisstructuur.
- Betrokken stakeholders: gemeenten, verzekeraars, huisartsen, zorgaanbieders, Mantelzorgorganisaties.

Bekijk ook onze andere richtlijnen over dagbesteding en –opvang, huishoudelijke hulp en respijtzorg & Wmo spoed.

Deze richtlijn is tot stand gekomen in samenwerking met:
MantelzorgNL, VNG, Movisie, NDSD, Actiz, MIND, PatientiefederatieNL, Iederin, AlzheimerNL.